

Toetsstation

Spoeisende handelingen bij bewusteloze patiënt

Algemene gegevens

Classificatiecode(s)	A07
Doelstelling	Toetsen of de kandidaat in staat is een bewusteloze patiënt volgens de ABCDE-systematiek te benaderen. Toetsing van enkele spoedisende handelingen: de Rautegreep en stabiele zijligging.
Duur station	10 minuten
Auteur(s)	Werkgroep Vaardigheden Huisartsopleiding Nederland
Datum laatste correctie	December 2010

Dit station kwam tot stand op basis van literatuurstudie, praktijkervaring en consensusdiscussie binnen de werkgroep Vaardigheden Huisartsopleiding Nederland.

Literatuur

- <http://www.reanimatieraad.nl/>
- Van Ooijen M, redactie. Oranje Kruis Boekje. Utrecht/Zutphen: ThiemeMeulenhoff, 2006.
- Reader Startclass (<http://www.startclass.nl>)

Benodigdheden

Observator huisarts, tevens rol van partner simulatiepatiënt

Simulatiepatiënt man/vrouw

Materialen

- stoel
- deken of kleed
- stethoscoop en bloeddrukmeter
- lampje (voor pupilreflex)

Informatie voor de kandidaat

Doel

In dit station wordt getoetst of u in staat bent om een bewusteloos slachtoffer adequaat volgens ABCDE-schema te benaderen.

Situatie

U wordt met spoed geroepen bij de heer/ mevrouw Van der Doel. De partner(=observator) heeft gebeld. Het slachtoffer is plotseling onwel geworden en in elkaar gezakt. Hij/zij zit in een stoel. 112 is al gebeld, u arriveert vóór de ambulance.

Opdracht aan de kandidaat

U kunt de observator enkele vragen stellen over wat er is gebeurd. Benader het slachtoffer volgens de ABCDE systematiek en pas de noodzakelijke spoedisende handelingen toe.

Beschikbare tijd

U hebt 10 minuten de tijd.

Informatie voor de simulatiepatiënt

Achtergrondinformatie

U bent de heer/mevrouw Van der Doel, 55 jaar. U bent plotseling onwel geworden na een kortdurende zware hoofdpijn en buiten bewustzijn geraakt. U zit onderuitgezakt op de stoel en heeft een snurkende/gorgelende ademhaling.

Instructie voor het consult

De kandidaat heeft de opdracht om u te benaderen volgens het zgn. ABCDE-schema. Bewustzijn en ademhaling moeten worden gecontroleerd. Van de kandidaat wordt verwacht dat hij/zij u met de Rautekgreep vanuit de stoel op de grond neer legt, en u in de stabiele zijligging brengt. U moet zich zo slap mogelijk houden en niet meewerken. Tijdens de hele toets blijft u bewusteloos. U blijft snurkend en gorgelend ademen totdat u in zijligging gebracht bent op de juiste wijze. Dan is de ademweg goed vrijgemaakt en door de stabiele zijligging wordt deze vrij gehouden. Het is aan te raden met de observator van tevoren de handelingen doornemen. Achteraf kunt u kandidaat feedback geven over de handelingen. Het is vooral belangrijk om terug te geven of er voorzichtig genoeg met uw hoofd is omgegaan. Er mag u geen onnodig letsel worden toegebracht.

Informatie voor de observator

In dit station wordt getoetst of de kandidaat in staat is om een bewusteloos slachtoffer volgens de ABCDE systematiek te benaderen en de spoedeisende handelingen te verrichten. Wat dat laatste betreft gaat het om een korte gerichte anamnese, het transport met de Rautekgreep van de stoel op de grond en toepassen van de stabiele zijligging.

Het slachtoffer is bewusteloos, kan dus geen informatie geven.

U heeft tevens de rol van partner. Uw partner had sinds enkel minuten een zware hoofdpijn. Terwijl u een pijnstillertablet ging halen in de keuken hoorde U ineens vreemde geluiden en trof het slachtoffer in de woonkamer aan zittend in stoel, niet meer aanspreekbaar, onderuitgezakt, snurkende en/of gorgelende ademhaling, grauwe kleur. U heeft direct 112 gebeld en de huisarts. De huisarts is binnen een kwartier ter plaatse, de ambulance is nog niet gearriveerd.

Als observator heeft u de taak op de veiligheid van het slachtoffer te letten. Let vooral bij het neerleggen en het draaien erop dat het hoofd geen harde klap krijgt en dat de nek niet verdraaid wordt. Er mogen geen BLS handelingen op het slachtoffer worden gedaan.

Let u er ook op dat de kandidaat zich niet vertilt. Het tillen dient te geschieden met rechte rug vanuit de benen.

U beoordeelt de handelingen van de kandidaat met behulp van de scoringslijst.

Let erop dat de materialen aanwezig zijn. Leg eventueel kleed of deken neer.

Breng na afloop het slachtoffer en materialen steeds weer in de oorspronkelijke opstelling terug alvorens de volgende kandidaat binnenkomt.

Gebruik eventuele resterende tijd om de kandidaat feedback te geven. Dit wordt door de kandidaten zeer gewaardeerd. Wees daarbij tactvol en positief in de benadering. Kandidaten stellen zich immers kwetsbaar op door zich te laten observeren. De toets heeft in de eerste plaats een **educatief** doel en is geen examen.

Toelichting scoringslijst

Item 1: Korte anamnese

Er is hier sprake van een spoedisende situatie. Er moet snel (binnen 30 seconden) gehandeld worden omdat de ademhaling belemmerd is. De kandidaat mag enkele oriënterende vragen stellen. Wat is er gebeurd? Is de patiënt ergens mee bekend: m.n. hartvaatziekten, epilepsie, eerder hoofdpijn. Het is fout als er een te uitgebreide anamnese afgenomen wordt. Het gaat om een bewusteloze patiënt met een ademhalingsprobleem, dat verdient de eerste aandacht en snel handelen.

Item 2: ABCDE systematiek

Het slachtoffer dient allereerst volgens de ABCDE problematiek benaderd te worden.

In dit geval is de eerste benadering: controle van het bewustzijn door aanspreken en licht schudden van de schouders.

A(Airway) **B**(Breathing): De ademhaling is hoorbaar. Door de onderuitgezakte houding is de ademweg belemmerd, snurkend. Het is niet fout als de mond geïnspecteerd wordt op andere oorzaken van de belemmerde ademhaling.

De **C**(Circulation): is aanwezig: er is ademhaling dus ook circulatie. In de eerste benadering kunnen de capillaire refill (< 2 seconden= normaal), kleur(= wat cyanotisch) en temperatuur(= wat klam) onderzocht worden. In dit station is dat facultatief . Als de kandidaat op dit moment de bloeddruk gaat meten is dat fout. Dit kunt u scoren onder item 5.

Bij de **D**(Disabilities) in eerste benadering hoort de APVU score en PEARRL.

AVPU:

A= Alert

V= responds to Verbal stimulus

P= responds to Painful stimulus

U=Unresponsive. Dit is het geval in deze situatie.

Als de kandidaat vastgesteld heeft dat het slachtoffer bewusteloos is, wordt het niet vermelden van de AVPU niet fout gerekend.

PEARRL= Pupil Equal And Round, Reactive to Light.

Het bepalen van de PEARRL heeft op dit moment niet veel toegevoegde waarde. Het niet bepalen hiervan wordt daarom niet fout gerekend.

Als de kandidaat dat op dit moment ander onderzoek wil gaan doen bv Glasgow coma scale dan wordt dat fout gerekend. Dit kunt u scoren onder item 5.

E (Environment en Evaluation): snelle probleem inventarisatie. Hier is de diagnose CVA of subarachnoidale bloeding waarschijnlijk . Als de kandidaat uitgebreidere hypothesen wil opstellen wordt dit fout gerekend onder item 5.

De conclusie na de eerste benadering zou moeten zijn dat het om een A, B en D probleem gaat bij waarschijnlijk een SAB..

Na de eerste benadering zijn enkele onmiddellijke handelingen noodzakelijk.

Het slachtoffer dient zo snel mogelijk in stabiele zijligging gelegd te worden om de ademweg vrij te maken en te houden.

Item 3: Rautekgreep

In dit toetsstation zit het slachtoffer bewusteloos in een stoel. Om de ademweg vrij te maken en te houden en om het slachtoffer eventueel te kunnen reanimeren moet deze op de grond gelegd worden. Dit kan voor slachtoffer en hulpverlener op een veilige manier door middel van de Rautekgreep. Het slachtoffer moet over een zo kort mogelijke afstand vervoerd worden. Bij het neerleggen op de grond moet het hoofd voldoende worden ondersteund.

Item 4: Stabiele zijligging

Nadat het slachtoffer is neergelegd dient gecontroleerd te worden of de ademweg vrij is en of er ademhaling is. In deze situatie is dat laatste het geval, de ademweg kan echter belemmerd zijn. De nu te nemen stap is het vrijhouden van de ademweg door middel van de stabiele zijligging.

Als de stabiele zijligging goed is toegepast is op dat moment het A en B probleem verholpen.

Als de kandidaat op dit moment opnieuw het ABCDE schema wil doorlopen voor een tweede benadering kunt u hier stoppen.

Item 5: Overbodige handelingen

Dit kan aangekruist worden als er bij bovengenoemde items overbodige handelingen worden gedaan, waarbij kostbare tijd verloren gaat.

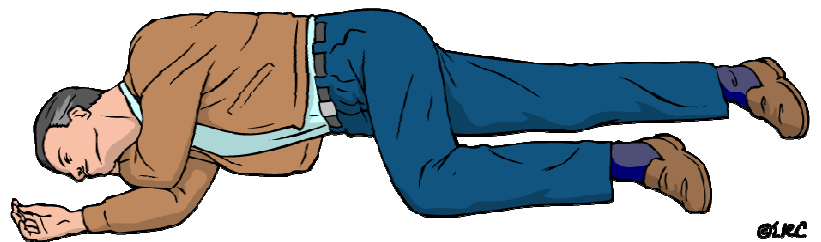
In de toelichting van de items staan verschillende voorbeelden:

- een te uitgebreide of te lange anamnese
- het hanteren van de Glasgow coma scale op dit moment
- het meten van de bloeddruk

Rauteknoop

Stabiele zijligging

Scoringslijst bij toetsstation Spoedeisende handelingen bij bewusteloze patiënt

Toetsdatum: .....

Patiënt .....

Observator .....

Kandidaat .....

	niet gedaan	fout gedaan	goed gedaan

1. Anamnese

Vraagt wat er is gebeurd	☐	☐	☐
Relevante voorgeschiedenis	☐	☐	☐

2. Benadering slachtoffer volgens ABCDE-systematiek

Controleert bewustzijn	☐	☐	☐
Controleert ademweg	☐	☐	☐
Controleert ademhaling	☐	☐	☐
Stelt vast dat het om een A-, B- en D-probleem gaat	☐	☐	☐
Trekt voorlopige conclusie SAB	☐	☐	☐
<i>Facultatief:</i>			
Controleert circulatie (kleur, capillary refill, temperatuur)	☐	☐	☐
Bepaalt APVU-score	☐	☐	☐
Bepaalt PEARRL	☐	☐	☐

3. Rautekgreep

Schuift armen onder oksels van slachtoffer door	☐	☐	☐
Brengt één arm van slachtoffer horizontaal voor zijn borst	☐	☐	☐
Legt handen met vingers en duim over onderarm	☐	☐	☐
Gaat zo dicht mogelijk tegen slachtoffer aan staan	☐	☐	☐
Tilt slachtoffer op met gestrekt rug vanuit benen	☐	☐	☐
Versleept slachtoffer zo kort mogelijk	☐	☐	☐
Legt slachtoffer weer neer, let op het hoofd	☐	☐	☐

	niet gedaan	fout gedaan	goed gedaan
4. Stabiele zijligging			
Doet bril slachtoffer af, indien hij die draagt	☐	☐	☐
Knielt naast slachtoffer, slachtoffer met gestrekte benen	☐	☐	☐
Dichtstbijzijnde arm van slachtoffer in rechte hoek, elleboog gebogen en handpalm omhoog	☐	☐	☐
Buigt andere arm over borst, hand van deze arm tegen wang met handrug	☐	☐	☐
Houdt deze hand vast	☐	☐	☐
Buigt knie van verste been, voet blijft op grond	☐	☐	☐
Trekt gebogen been naar zich toe, knie en heup in rechte hoek	☐	☐	☐
Kantelt hoofd naar achter, zorgt voor vrije ademweg	☐	☐	☐
Controleert ademhaling	☐	☐	☐

5. Verricht geen overbodige handelingen

Benodigde tijd: ..... minuten

Algemene indruk: Zeer slecht Slecht Matig Goed Zeer goed

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....